

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PART POLITIKAI LAPJA

A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, fél évre 5 K, negyed évre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Községek, községi előljárók, papok és gazdasági egyetli tagok egész évre 8 K, t. u. községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér.
Helyközi telefon 15. sz.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

B E T E G H P Á L

LAPTULAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szó 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet om. 8 fillér, többzori közlésnél 6 fillér. Nyílt-tér so a. K. Díjak előre fizetendők. — M. kir. postatakarékpénztári osek- és kléring 10,489. szám.

Helyi bajok.

(t. l.) Ilyenkor nyáron az irigylésre méltó tanárok, szabadságos hivatalnokok, önálló foglalkozású egyének, diákok, jogászok, másszóval: mindenki, aki csak teheti, ha módja is van hozzá, felkészülődik. Igyekezik hazulról elutazni; el, szerkesztést a világ mind a négy tája felé. Görnyedt derekát kissé kiegyenesíteni, nyütt idegeit pihentetni, fáradt fejét, tüdejét megszellőztetni, felfrissíteni.

Különben ezek miatt nem is kellene mindenkinek hazulról elutaznia, mindezekhez itthon is hozzájuthatna. De keresi a változatosságot, mely nem csak gyönyörködtet, hanem pihentet és szórakoztat. A változatosságnak erre a pihentető és szórakoztató hatására ma már, nekünk fáradt és ideges modern embereknek szükségünk is van, különben nem tudnók állandóan egyforma gépies és automata gyorsaságra kényszerítő köteleseinket egy hosszú éven át teljesíteni.

Városunkból is a nyáron sokan elutaztak pihenni, szórakozni. De viszont ide, Székelyudvarhelyre, mondhatjuk: senkise jött. Pedig e város és környéke a természet által egyenesen arra látszik rendeltetve lenni, hogy üdülni, pihenni vágyó idegenek nyári tartózkodási helye legyen. Itt ez a vidék, a hogy a természet eredetileg megalkotta, messze földön egyike a legbájosabb, legkellemesebb és legváltozatosabb fekvésű helyeknek. Mindjárt a városon kívül, a Budvár és Csicsér, azonkívül, hogy történelmi nevezetességű helyek, gazdag lombzatukkal, lankás utjaikkal, kitünő levegőjükkel, állandó kiránduló helyekül kínálkoznak. Nemkülönben a Szarkakő felé való út is sok változatos szépséget tár fel a sétányi fáradságot nem sajnáló ember előtt. A város végén két sósfürdő van. A várostól kocsin negyed óra alatt Szeke-fürdő, két óra alatt Homoród-fürdő könnyen és kényelmesen elérhető. Különös vegyi összetételű ásványvizeik, egészséges levegőjük, fenyveseik, pompás pihenést, üdülést, megerősödést kínálnak.

Végül, maguk a környéken fekvő falvak, csinos és elzárt fekvésükkel, nagy kertjeikkel, mezőikkel, jó levegőjükkel, csendjükkkel, ideges nagyvárosi emberek által csupa keresett nyaralóhelyek gyanánt lehetnének fölkereshetők, sőt kereset-

tek. S mindezekhez a városnak magának ma már 7—8000 lakosa van, a környék felett uralgó középponti fekvésű hely, mindezek számára valóságos középpont és piac gyanánt szerepelhetne.

Ilyenkor nyáron mindezeket évről-évre megállapítva, folytatásul mindjárt azt is szomorúan megállapíthatjuk, hogy mindezekből azonban semmi sincs így. Sem idegen, se nyaraló, szinte elmondhatjuk: még csak átutazó kiránduló sincs. A kik pedig — ha kellő számmal jönnének — azonkívül, hogy hírünket elterjesztenék, sok jó pénzt is itt felejtetnének. Mi az oka tehát, — kérjük — hogy még se jönnek. Mi? Feleljünk meg ösztön, szepítés nélkül: a saját elhetetlenségünk, a saját elmaradottságunk! Mert ugyan mit tettünk valamit ennek a célnak az érdekében, hogy városunkat az idegenek is megkedveljék.

Tessék csak elképzelni egy mindenféle kényelemhez hozzászokott, elkényesedett izlésű fővárosi ember helyzetét itt. Egy szép napon vágya keletkezik. — Szerény vágy: — mondjuk — paradicsom becsináltat szeretne ebédelni. Budapesten, a vásárcsarnokban már jó néhány héttel ezelőtt is lehetett kapni, gyönyörű példány, friss paradicsomokat, kilóját 16—18 fillérért. Kiküldi a fővárosi ember a cselédjét az itteni piacra, az pedig néhány órai ide-oda való, kilátás nélküli tévelygés után azzal a meglepő hírrel tér vissza, hogy efféle holmi még itt sem a piacon, sem kereskedésben nem kapható. Máskor pedig (megint csak egyszerű dolgot említünk) zöld paszulyt akar vásároltatni és a cseléd 40—50 fillérért visz haza anynyit, amennyi otthon Pesten 20 fillérért kapható volt. A fővárosi ember mindezek fölött meglepődik. Hogyan? Hiszen Budapest és Székelyudvarhely között mégis csak vannak némi különbségek. De ezek semmiképpen sem olyan jellegűek, hogy itt minden kétszer-háromszor olyan drága lehessen. S ilyenformán van ez itt szinte mindennel! A tojásból egyik napon 5 drb 10 krajcár, másnap 4 drb 20 krajcár, harmadnapon egyáltalában kapni sem lehet, így tovább százféle változatban.

A fővárosi ember pedig, aki mindezt nem érti, egyik napon a cselédje megbízhatóságában, s ha erről meggyőződött, az emberek józanságában kezd kételkedni. Maga is próbát akar

tenni. Elindul: hol van itt a gyümölcs-piac, hiszen éppen itt a vidéken, a hol ennyi gyümölcsös kert van mindenfelé, effélenek csak kell lenni. Nehány összefonnyadt sanyaru és savanyu vackor mellett hasonló savanyúsággal kuporgó kofánál egyebet nem lát. Seba, majd egy üzletben talál valamit, hiszen van itt legalább egy csemege és gyümölcskereskedés. Meggyőződik, hogy az sincs.

Véletlenül elszakad a magával hozott viselő ruhája, a másikat esetleg sajnálja így a porban, henyélni, fűben heverészni, magára venni. Vásárol a készruha kereskedésben. Egyik-másik legintelligensebb kereskedőknél kapható ugyan néhány gyérekruha, de rendes férfiruha már ott sincs.

A fővárosi ember végre megújja ezt a sok reménytelen és unalmas herce-hurcát: pakkol és megy. És a fővárosi embernek igaza van, ezen egyáltalában nincs mit csodálkoznunk. Ha kényelméről semmivel sem gondoskodtunk, nem várhatjuk el, hogy az ő pénze is ingyen a zsebünkbe hulljon.

De mindezek miatt egy itteni, fejlettebb izlésű és igényű ember is eleget boszankodhatik. A kinek állandóan itt kell tartózkodnia. Piaci áraink szabályozatlansága, minden rendszer nélkül valósággal hajmeresztő. Kereslet és kínálat állandóan a legszertelenebb és alig megmagyarázható hullámzásoknak van alávetve. Egyik napon akkora bőség van valamiben, hogy szinte ingyen juthatunk hozzá, másnap, ha kétségbe esünk sem kapunk semmit. Mindez attól függ, hogy hoznak-e be valamit. Ha hoznak van, ha nem hoznak nincs. A hogy ivóvíz dolgában teljesen a véletlen és néhány ember sorsának, szeszélyének változásaira vagyunk bízva, úgy vagyunk egyébbel is. Mi állandóan itt lakók: nemcsak nyáron, hanem egész éven át.

Mindez főképpen azért van, mert nincs egy állandó, az árak alakulását megnyugtató és kiegyenlítő hatással szabályozó intézményünk, a hol a vevő a maga keresett áruját, az eladó a maga vevőjét mindig megtalálhatná. S mindezt egyszerűen elérhetnők egy vásárcsarnok létesítése által. Természetesen, elég volna, ha csupán a viszonyok által megszabott méretek szerint, a szükséghez szabott tervek és berendezés mellett létesülne. De létesülne. Ezután vidékről is mindenki több biza-

lommal, bátorsággal hozná be áruját, hogy itt valóban el is adhatja, s ugyanez okból nagyobb lenne a termelés is. Csakhamar fejlődő gazdálkodás, különösen kerti termelés indulna meg. Nem lennénk kitéve egész éven át annak, hogy minden rossz időjárás miatt, vagy télen az a néhány szál, a lábait egy szénnel telt fazék felett melengető kofa, ha már megunta fagyoskodni, felpakkoljon és annélkül, hogy a szükséges napi élelmi cikkeinket bevásárolhattuk volna, helyéről eltávozzék. A véletlenül idevetődő idegen is nem menekülne, rossz hírünket költve, másokat is elriasztva innen, az itt szerzett bosszuság miatt.

Mindehhez csak az kellene, hogy egy részvénytársaság alakuljon az intézmény létesítésére, nagy befektetésre nem lenne szükség, s a dolog semmi kockázattal nem járna. Maguk a helybeli kereskedők, a kereskedő-társulat küldhetne ki valakit, a szükséges tanulmányozás végett. Ennek az alapján egy kis jóakarattal, körültekintéssel rövid idő alatt létesíteni lehetne az egész intézményt.

Vagy talán még biztosabb megoldás lenne az, ha maga a város, az új városháza építésével kapcsolatosan ezt is tervbe venné. Akár maga kezelné, akár bérbe adná az intézményt, kárt nem vallana vele. A városnak pedig fejlődéséhez nyitana utat.

Azután következhetne (s ez már aztán szinte magától lenne meg) nyaralók, villák építése a Budvár és a környék hegyoldalain; még csak egy kis ügyes reklám és meglenne a sokat emlegetett, s mások által is mindenütt elérni törekedett: idegenforgalom.

De addig hiába várjuk!

Tanfelügyelőnk programja.

Közigazgatási bizottságunk legutóbbi ülésén Rhédei János hivatalvezető kir. s. tanfelügyelő általános, nagyobb vonásokban munkaprogramját is előadta. Miután vármegyénkben oly igen fontos a tanfelügyelő helyes irányu működése, szükségesnek tartjuk e programot egész terjedelmében közölni:

Méltóságos Főispán Ur!

Tek. Közigazgatási Bizottság!

M. kir. vallás- és közokt. Miniszter úr ő nagyméltósága f. évi július hó 26-án 70038 szám alatt kelt rendeletével Udvarhelyvármegye népoktatási ügyeinek vezetésével megbízni méltóztatott.

Ez ünnepélyes órában, midőn e

vármegye legfőbb tanügyi hatóságának ülésén először megjelenni szerencsés vagyok, néhány pillanatig tartó szíves türelemért esedezem.

Az általános kulturpolitikai programot minden alkotmányos államban a parlament hozzájárulásával az országos kormány állapítja meg. Önként érthető tehát, hogy ezzel ezen alkalommal nem foglalkozom s egyszerűen annak kijelentésére szorítkozom, hogy a vallás- és közokt. Miniszter úr ő exellentíája által meghatározott kulturpolitikai elvekhez kötelességszerűen szorosan fogok alkalmazkodni.

Helyi tanügyi programot sem adhatok, mert mint egészen új ember a vármegye népoktatásügyének részleteit, hiányait nem ismerhetem; azonban biztosíthatom a Tekintetes Bizottságot, hogy ismerni akarom, tehát aránylag rövid idő alatt ismerni is fogom és javaslataimat annak idején bemutatom.

Ha ily előzmények után a Méltóságos Főispán Ur és a Tekintetes Közigazgatási Bizottság nagybecsű figyelmét mégis igénybe venni bátorodom, annak oka az, hogy ismertetni óhajtok azon elveket, melyeket a meglevő keretek között alkalmazni, az irányt, melyet működésemben követni fogok.

Méltóságos Főispán Ur!

Tekintetes Bizottság!

Midőn Miniszter Ur ő exellentíájának bizalma e tankerület vezetését reám ruházta, azonnal törekedtem megismerni e szép vármegye föld- és néprajzi viszonyait. És megismerve az ősrégi vármegye bércei völgyes vidékeit (Hankó vonzó leírása után), megismerve a sok kiváló tulajdonsággal megáldott derék székelly népet: szent fogadást tettem, hogy ezen hazáját imádvá szerető, vallásos, fáradhatatlanul munkás, páratlan művészi lelkű nép kulturáját lángoló lelkesedéssel, csüggedést nem ismerő szívós kitartással szolgálom; életem célját, örömét abban keresem, hogy ezt anyagilag, szellemileg, erkölcsileg előre haladni, boldogulni lássam.

És ezen munkában minden hivatott tényező, első helyen természetesen a vármegye intéző köreinek: Főispán Ur ő méltóságának, az Alispán Urnak és a tekintetes Közigazgatási Bizottságnak nagybecsű támogatását kiérdemelni és ez alapon kérni is fogom.

Meggyőződése, hogy ily irányu munkásság mellett e vármegye kulturája hazafias szellemben, vallás-erkölcsi alapon nagy sikerrel halad tovább a biztos fejlődés útján; ha ennek ellenére mégis megtörténnék, hogy valamely iskolafenntartó gátakat igyekeznék emelni a haladás útján, szilárd akaratom egész erejével azon leszek, hogy azok a gátak az illetékes hatóságok által szétrobbantassanak és megsemmisüljenek.

Az állami és községi népoktatási intézetek ügyeit és érdekeit meleg érdeklődéssel gondozom.

A hitfelekezeti népoktatási intézetek államosításától tartózkodom. Állami iskola szervezését csak ott és akkor munkálom, a hol ezt magasabb állami szempontok követelő szükségként igényelik s a mikor azt az iskolafenntartó fölöttes főhatósága

előzetes jóváhagyásával maga kéri elmezi.

Hitfelekezeti iskoláinkhoz magas sztosz tradíciók fűződnek. Ezeket a tradíciókat mély tiszteletben tartom. A hitfelekezeti iskolák jellegének megváltoztatására egyáltalán nem töreksem; ellenkezőleg ezek munkáját éber érdeklődéssel kísérem és számottevő sikerekhez vezetni töreksem; viszonzásul azonban elengedhetetlenül megkívánom, hogy azok a fejlődés útján se vissza ne essenek, se meg ne álljanak, s hogy a hazafias nevelésnek és oktatónak termékeny melegágyai legyenek. Ha e tekintetben bajt észlelnék, azt elbírálásra — a szükséghez képest — vagy az illetékes egyházi főhatóság, vagy a Tekintetes Bizottság, avagy Miniszter ur ő exellentíája elé vinném.

Méltóságos Főispán Ur! Tekintetes Közigazgatási Bizottság! Azon nagy munkában, melyet az egységes és osztatlan, művelt magyar nemzeti állam megalkotása érdekében végezni kell, e haza minden hű fiának részt kell vennie; de a munka oroszlán része mégis egyik legtisztesebb társadalmi osztályunk: a néptanítói karra vár. A magyar tanítóság anyagi és erkölcsi helyzete Apponyi Albert gróf, kultuszminiszter ur fennkölt szellemre valló elhatározásaiból s a nemzet nagylelkű áldozatkészségéből nagyot javult; azonban még mindig vannak kielégítetlen jogos igények. Ezeket készséggel szolgálom és a Tekintetes Közigazgatási Bizottság figyelmébe és jóindulatába melegen ajánlom.

Végül még csak annyit óhajtok hangsúlyozni, hogy hivatali eljárásom minden részletében a hivatott összes tényezőkkel: főszolgabírákkal, jegyzőkkel, lelkészekkel, gondnokságokkal és iskolaszékekkel békés, összhangzó együttműködésre töreksem, mert elvem, hogy: Concordia parvae res crescunt...

Fogadja a Tekintetes Közigazgatási Bizottság kiváló tisztelettem őszinte nyilvánítását.

Székellyudvarhely, 1909 július 14.

Rhédei János,

hivatalvezető, kir. s. tanfelügyelő.

A V. H. O. Sz. ez évi közgyűlése.

— Barangolás a Balaton vidékén. —

Irta: DR. KIRÁLY PÉTER.

Kellemes, szép, tanulságos és lélekemelő volt az a balatonvidéki kirándulás, melyet a Vidéki írók és hírlapírók országos szövetsége az idén megtartott évi rendes közgyűlése alkalmával rendezett.

Balaton vidéke... Siófok, Almádi, Tihany, Balatonfüred, Badacsony, Keszthely... Ti legkedvesebb és legpoétikusabb szórakoztatói a természet szépségeiben gyönyörködni tudó emberi léleknek... Mint övezik a kedves hegyesportok a Balatont, ezt az igazi magyar tengert, melynek minden talpalatnyi partvidéke magyar, a melynek égszínké hullámsivatagán a vízcsobogások és ezüstösen csillogó habtáncok... mintha édes bús magyar zeneszó melódiáját zengedezné, mintha temperamentumosan ropogó magyar tánc elbódító ütemeit hallatná, oly kedvesek, oly gyönyörködtetőek...

Hogy a természet teremő és csodát mívelő hatalmának pazar ke-

zekkel itt összehalmozott lélekemelő változatos szépségei, a mi legkiválóbb íróink és költőink közül itt hatalmas időt átélte és működött Csokonay Vitéz Mihálynak költői lelkét a legszebb gondolatok varázsával ihlették s lantján a legzengzetesebb dalokat szólaltatták meg... és hogy Kisfaludy Sándor „Himfy szerelmei” csakis e vidék elragadó szépségeinek s az általuk ihletett költői léleknek észbontó csodatermékei lehetnek... a ki ezt igazán megérteni és átérezni akarja: látogassa meg Balaton vidékét és itt „qui nescit orare — pergat ad mare”.

Vétkezik a természet szent törvényei ellen — szentségtörő kezét emel a maga fenséges mivoltában itt magát kijelentő és maga iránt alázatos tiszteletet parancsoló jószágos Isten ellen az, aki a természet ingyen való kegyelméből itt összehalmozott isteni műkincsekből csak egy szemernyt is összetör, eltorzít, megsemmisít, elpusztít... Ilyen lelkiismeretlen és súlyos szavakkal eléggé el nem ítéltető bünt látok én elkövetve az által, hogy a csodaszép „badacsonyi hegység” bazalt szikláit nap-nap után rombolják le és tördelik össze üzleti kapzsisággal, telhetetlen vagyon és pénzehséggel...

Ezeket a sziklákat — ezeket a vulkanikus eruptiók folytán képződött csodaszép kőoszlopokat, melyek egyedüliek és a maguk nemében páratlanok ma — talán az egész világon...

A természet temploma itt ez a vidék... E templomnak egyik szent oltára a „Badacsonyi hegy”... Ti kufár lelkek! Takarodjatok e templom szentélyéből! Ne szennyezzétek be ezt a szentélyt pénzsóvár kezek és lelkek sötét kapzsiságával! Hagyjátok itt abban modern garázdálkodásokat! Ne fosszatok meg bennünket a csodát mívelő Istennek e remekétől, a természetnek e megbecsülhetetlen kincseitől!

Vannak dolgok, a melyeknek nincs ára, nincs pénzzel kifizethető értéke. Értékük önmagukban rejlik és abszolút becsesül birnak...

Van-e kincs ezen a világon, a melylyel meg lehetne vásárolni vagy a melyért áruba lehetne bocsátani a „Balaton” csodaszép tavát, a Duna vagy Tisza folyóvizet, a „magyar szent koronát”, a „Szent István jobb kezét”, a „magyar nemzeti muzeumot”, a „tokaji hegyet”. „II. Rákóczy Ferenc hamvait”?... Ugy-e bizony nincs!... Ilyen megbecsülhetetlen közkincese a magyar nemzeti kegyeletnek a Balaton meléki „Tátika”, „Somló”, „Tihany” és „Badacsony”.

A nemzet, mely áruba bocsátja a maga megbecsülhetetlen műkincseit pénzért, vagyoni előnyért, sápert... az a nemzet súlyos bünt követ el önmaga ellen s a világ előtt rutul kompromittálja magát.

Fáj! keserűen fáj a badacsonyi csodaszép, örökszép bazalt sziklák arcipirító elkótyavetyélését látnunk.

Talán szabad még hinnünk, hogy a jobb belátású és erkölcsi önbecsület, e barbár rombolás és vandalpusztítás bántó műveletének gátat vet, a mig nem késő.

Oh bár mielőbb úgy lenne!

E sötét képet mintha feledtetni kívánná az emberrel a balatonvidéki

vendégszerető s barátságos jólelkű nép, mely szorgalmával, takarékoságával, jóra való igyekezetével, a kulturális fejlődés és haladás iránti fogékonyságával, minden lehetőt elkövet, hogy a Balaton vidékét azzá tegye, a mire a gondviselő Isten is szánta: „Magyarország legmodernebb, legkeresettebb és legkellemesebb nyaraló és üdülő helyévé.”

Sok természetadta drága adománnyal van elhalmazva a mi édes magyar hazánk, — a minőkkel bizony más országok nem dicsekedhetnek, és a melyeket méltán irigyelhet tőlünk a külföld; — de a gondviselés ajándékozta drága javak között kedvesebbet, meglepőbbet és poétikusabbat nem találtam még idáig, mint a „Balatonvidéke”.

Én hiszem, hogy fényes jövője van ennek az Istenáldott gyönyörű vidéknek, melynek nem csak Európában, de talán azt mondhatjuk, hogy az egész földön nincs párja.

Szeretetteljes örömmel emlékszem vissza az itt töltött élvezetes órákra, melyeket emlékezetesekké és élvezetesebbé tettek lekötőlező buzgólkodással — példás odaadással és igazi magyaros vendégszeretettel első sorban Ováry Ferenc orsz. gyűlési képviselő barátom, a ki fáradságot és áldozatot nem kimélve kalauzolta a mi hírlapíró gárdánkat a kirándulás és barangolás egész tartamán. Köszönet és elismerés illeti továbbá Magyar Károly badacsonyi községbíró, Nagy István keszthelyi városbíró urakat; és mindazokat, a kik bennünket egy kellemes vidéklátogatás feledhetetlen emlékezetével gazdagítottak — jóindulatuk és szeretetük minden jelével elhalmaztak.

Szávay Gyula — íróársam — szövetségünk elnöke — tulhajtást látott abban, hogy én Badacsonyan közeledünk alkalmával egy pohárköszöntő keretében — ezt az ideai közgyűlést, — erkölcsileg, szellemileg és tanulságos szórakozás szempontjából egyaránt — legsikerültebbnek mondtam a vidéki írók és hírlapírók országos szövetségének valamennyi eddig megtartott közgyűlései között.

Ezuttal is fenntartom ezt a kijelentésemet és hogy ezt tehetem, ebben mindenkinél több érdeme épen Szávay Gyula barátomnak van.

Isten áldása legyen a bájos Balaton vidékén és annak kedves jó magyar népén! (Debrecen.)

HIREK.

— Hihetetlen hírek.

Mondják, hogy vármegyénk orsz. képviselői a Petőfi-ünnep alkalmából Segesvárig és vissza, a hazafias nép részére ingyenes utazást biztosítottak;

mondják, hogy képviselőink a nép élén állva, a 48-as ösök és hősök emlékét lelkesedéssel ápolják;

mondják, hogy a polgárság a Petőfi-ünnepélyre nagy egyetértéssel, saját erejéből is képes külön vonatot bevezettetni;

mondják, hogy Szentegyhászfalu vízszükségletét az egyik tanító lakásán levő kut teljesen kielégíti és közkut létesítése fölösleges;

mondják, hogy Oláhfaluba képviselőjelöltek egyáltalán nem érkeztek és így némelyek megválasztása „Boros” pohárnál sem biztosított;

mondják, hogy Szentegyházfaluban a korezmák száma oly kevés, hogy legalább kettővel azokat okvetlenül szaporítani kell;

mondják, hogy a Petőfi-ünnep alkalmából vicinálisunkon a harmadik vonatpárt feltétlenül és pedig hivatalból beállítják;

mondják, hogy a Küküllő folyó malomárkába szemetet dobálni nem szoktak;

mondják, hogy városunk piacán a kofák elővásárlási tilalma teljes szigorúsággal ellenőriztetik;

mondják, hogy nálunk a közszállításról szóló törvényt minden vonalon érvényesítik és nyereséges pajtáskedást sehol sem lehet észlelni.

E hírek valódiságáért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

— A Petőfi ünnepély programja.

A Segesváron f. évi augusztus 1-én Petőfi és a többi hatvan évvel ezelőtt ott elesett hősök emlékeztére rendezett ünnepélyen — melyről utóbbi számainkban is megemlékeztünk — városunkból és a környék székelyfalvaiból számosan szándékoznak megjelenni. Az ünnepély a következő változatos és érdekes műsor szerint fog lefolyni. A fehéregyházi honvédeknél délelőtt fél 12 órakor fogja az ünnepélyt az alsórákosi „Emkedaloskör” a Hymnusz elénekklésével megnyitani. Ezután alkalmi költeményt szaval: Györfy Károly. „Bucus” éneklí a székelykeresztúri Ifjúsági dalárda. Ünnepi beszédet mond Irsay József országgyűlési képviselő. Az „Apotheosis”-t Mécsaytól, éneklí a debreceni „Petőfi Dalkör”. Petőfi sirjánál c. költeményt szavalja Barskovszky Károly. „Nyugosznak ők, a hős fiúk” éneklí a Tordai Dalkör. Ezután a rendezőség által megállapított sorrend szerint a koszorúk elhelyezése következik, melynek során a Petőfi-társaság koszoruját az emléktalapatára helyezik. Ezután egy igazán kedves jelenet következik. A Petőfi-társaság minden egyes tagja által küldött rózsákat a segesvári hölgyek fogják a honvédsírokra hinteni. A fehéregyházi ünnepély ezután a kolozsvári „Összhang” zenekar által előadott Szózatallal fog befejeződni. Innen a közönséget fél 2 órakor külön vonat fogja segesvárra szállítani, hol d. u. 2 órakor a városháza dísztermében közebe lesz. A közönség innen zászlók alatt fog a vármegyeház előtti bástyákon elhelyezett Petőfi szobor elé vonulni, hol d. u. háromnegyed 4 órakor az ünnepély a következő sorrendben fog lefolyni. A Hymnuszt éneklí a székelykeresztúri „Ifjúsági Dalárda.” Alkalmi költeményt szaval Lukács Tihamér. Talpra magyar, éneklí a debreceni „Petőfi Dalkör”. Ünnepi beszédet mond Vertán Endre országgyűlési képviselő. Magyar ábránd, előadja a kolozsvári „Összhang” zenekar. Honvéd-ima c. költeményt szavalja Szalontay Gábor, Lányi Ernőnek „Petőfi” c. dalát a „Tordai Dalkör” adja elő. Ezek után a koszorúk elhelyezése következik. Az ünnepély közönség végül az alsórákosi Emkedaloskör által énekelt Rákóczi induló hangjai mellett fog eloszlani. Este 8 órakor még a városháza dísztermében gazdag és változatos programmal műsoros estély lesz. A rendezőség kéri mindazokat, a kik a Segesváron d. u. 2 órakor rendezett közebeben részt akarnak venni, szándékukat f. hó 29-ig a segesvári Polgári Kör vezetőségénél jeleítsék be. Menjünk el, jelenjünk meg az ünnepélyen minél számosabban! Ahol a szabadság hősi halált halt katonáinak emlékeztetét ünneplik, a város közönségének, s a székelységnek nem szabad hiányozni!

— **Szterényi államtitkár beszámolója.** Szterényi József kereskedelmi államtitkár ma július 29-én (csütörtökön) délután, hosszabb beszámolót mond Brassóban. Az államtitkár ez alkalommal nagyszabású beszédében fogja összefoglalni a kormány három éves működésének eredményeit.

— **Postaügynök.** A kolozsvári posta- és táviratigazgatóság Antal János kántor-tanítót a székelyszenttamási postaügynökség kezelésével megbízta.

— **Kossuth a vidéki hírlapírókhoz.** A Vidéki Hírlapírók Országos Szövetségének ez évi badacsonyi közgyűlése táviratilag üdvözölte Kossuth Ferenc kereskedelemügyi minisztert a szövetség iránt tanúsított előzenyiségeért. Az üdvözlésre Kossuth Ferenc a következő táviratot intézte Szávay Gyulához, a szövetség elnökéhez:

„A vidéki hírlapírók szövetségének üdvözlését köszönöm és szívből viszonozom. Jól esik lelkemnek azok szeretete, kik közérdekű tevékenységükkel a nemzet ügyét szolgálják. Koronázza siker a toll harcosainak nemes munkáját. Hazafiúi üdvözléssel Kossuth.”

— **Kártérítés egy elesett katonaszülőinek.** A közös hadügyminiszter Jancsika András, a nevesinjei lövészet alkalmával elesett székely katona Kányádon lakó szüleinek 1000 K kártérítést utalványozott ki, id. Jancsika András kezéhez. Nagy összeg, s mégis kevés egy elpusztult fiatal emberéletért!

— **Gál Albert halála.** Gál Sándor oroszhegyi kántor-tanítót és neje Barabás Borbálát súlyos családi csapás érte. Szeretett fiók Gál Albert a székelyudvarhelyi róm. kath. főgimnázium IV. osztályát végzett tanulója, életének 18-ik évében, 10 napi kiros betegség után, agyhártyagyulladás miatt, hétfőn d. u. 4 órakor elhunyt. Temetése tegnap d. e. 8 órakor általános részvét mellett történt meg Oroszhegy nagyközségében. Nyugodjék csendesen.

— **Borvizes korszok.** Igen sokszor felszólaltunk a közfogyasztásra kerülő, városunkba naponként széthordott borvizes korszok állapota ügyében. Jelenleg is okunk van erre, mert — úgy látszik — ismét meglazult a folyton szükséges rendőri figyelem és fegyelm. Nem fog ártani, sőt szükséges, hogy az arra hivatottak éberebb ellenőrzést gyakoroljanak s ne engedjék a rendetlen, törött, hasadt korszokkal történő visszaélést még jobban elhatalmasodni.

— **Nyomdai munkák vasárnap.** Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter 374553—1909. sz. rendeletével az ipari munkának vasárnapi szüneteléséről szóló 1891. évi XIII. t. c. 3. §-a alapján, a belügyi és földmívelésügyi miniszterekkel, illetve a horvát-szlavon-dalmát bánal egyetértőleg, hivatali elődének 1903. évi június hó 13-án 28559 sz. a. kibocsátott rendeletének II. A 1. m.) pontját a következőleg módosította: „m) a nyomdai iparnál a halasztást nem tűrő állami és hatósági nyomtatványok, színlapok, műsorok, gyászjelentések, koszorúszalagok előállítása és széthordása” végezhető. E rendelet kihirdetése napján azonnal életbe lép.

— **Anna-bál.** A Homoród-fürdőn f. hó 24-én megtartott Anna-bál minden tekintetben igen jól sikerült. Felülfizettek: Flórián Kristóf 7 K, Gitta Béla 3 K 40 f, Ilyés Miklós 10 K, Szabó Albert 5 K, s ezenkívül hatan 40—40 fillért, X. Y. 20 fillért. A bál tiszta jövedelme 60 korona, mely a fürdő szépitési alapjára fordított. A felülfizetőknek ez uton is hálás köszönetét fejezi ki a fürdőigazgatóság.

— **A kobátfalvi multság eredménye.** Egyik legutóbbi számunkban hirt adtunk volt a nyikómenti tanulóifjúság készülő multságáról. Ez a multság, mely július 18-ikán folyt le, mint az alábbi, hozzánk közlés végett beküldött nyilvános elszámolás bizonyítja, anyagi tekintetben is szép eredménnyel záródott le. A nyikómenti ifjúság jul. 18-án, Kobátfalván rendezett multságának eredménye a következő: Bevétel 187 K 16, kiadás 102 K 60 fillér. Tiszta jövedelem 84 K 56 fillér. Felülfizettek: Deák Miklós 3'60 K, Gálffy Kálmán, Végh Gyula 3—3 K, Végh Artur 2 K, Pálffy László 1'20 K, Robonyi Ferenc 1'20 K; ifj. Végh Gyula, és Jenő, Lőrinci Zoltán, Szabó Gergely, Barra Ferenc, Gáspár András, Szántó Miklós, Kovács Sándor, Mirkos Albert, özv. Balla Alajosné, Vladár Aladár, Bálint Dániel, Robonyi Adolf, Boros György, Kocsis Sándor 1—1 K; Pap Dénes, Pap Emil 80—80 fillért. Papp Pál, Barra Ferenc, Szántó Miklós, Gáspár András, ifj. Végh József 60—60 fillér; Oszváth Gábor, Szederjesi József, József Jánosné, Sófálvi János 40—40 fill.; Farkas Béla, Péterfi Miklós, Boros Mózes, Kozma Zoltán, Boros Jenő, Boros Sándor, Pap Zsigmond, Kovács József, Izsák Lajos, Török János, Nagy Ferenc, Pap Béla, Bartalis Béla, Bartalis Márton, Nagy Lajos, Ince Dániel, Marosi Mátyás, Boros Áron, Marosi Márton, Derzsi Zoltán, Gyarmathy Dezső, Benczédi Pál, Szász Ferenc, Sándor Géza, Miklós György, Pap Sámuel, Rozman Jenő, Miklós Antal, Boda Elek, Fekete Miklós, Marosi Albert, X. Y., N. N., Szilveszter Lajos 20—20 fillér. A nemesszivű felülfizetők, valamint a rendezésnél fáradságot és áldozatot nem kímélő Oszváth Olivér és Végh fiúk fogadják hálás köszönetünket. Nem különben id. Pap Ferenc, ki a nemes cél érdekében ingyen készséggel felajánlotta nagy gyümölcsös kertjét tánc helyiségül. Kpbátfalván, 1909. július hó 26-án. Boros György.

— **Szemét a vízben.** Az emberek imitt-amott sok barbárságot elkövetnek. Ezek között pedig bátran első helyen említhetjük azt az izlésteleniséget, hogy a Küküllő folyóba némelek mindenféle szemetet és piszkot beleszórnak. Helyén való lenne az ilyesmit megfigyeltetni és az illetőket példásan megbüntetni.

— **Nyomdásztanulónak** 2—4 középiszkolai osztályt végzett fiut azonnal felvesz Betegh Pál könyvnyomtató-intézetébe Székelyudvarhely.

— **Erdélyrészi országos vásárok.** Augusztus hó 1-én Alparét, Egerhát, Felsőhajom, Miklósvár, Nyárádszereda, Oáhszentgyörgy; 3-án Déva, Mezőmehes, Vajdarébe; 5-én Magyaros, 6-án Prázmár, Vizakna; 7-én Bereck, Oláhláposbánya.

— **Perzselő meleg.** Nap-nap után égetőbben szórja áldott sugarait a tiszta, felhőtlen égről tetűző nap. Mindent kiperzsel, eléget. Emberre és állatra egyaránt tűrhetetlenné teszi a nappalt. Naponként délután 4 órakor árnyékban eddig 42 C° meleg volt. Ugy látszik a nagy tél után, hasonló melegségi nyár következik.

Levél Tusnádfürdőről.

1909. július 25.

Végre-valahára itt is beköszöntöttek a szép nyári napok és eljutottunk a fürdő-évad derekáig, az Anna-bálig, amely egyben forduló-pont is.

Most már minden ember szabadba vágyik, keresi a hűs árnyékot és üdülni óhajt.

A fürdői élet itt is föllendült és néhány nap óta mind sűrűbben jönnek a vendégek, akiknek száma mostanig 550-re tehető.

Meglepő mégis az előző évekhez mért létszámcsökkenés. A lakásoknak fele most is üresen áll. Pedig Tusnád méltán nevezhető az erdélyrészi fürdők gyöngyének.

Igaz, hogy gyógyforrásai nem gazdagok; de fürdői elég jól vannak berendezve, levegője felséges, fekvése pedig elragadó.

Naponkint 4 izben 8 órán át lehet hallani Kozák Dávid 14 tagu jól szervezett bandájának szépen összehangzó játékát.

Örömmel állapítjuk meg, hogy a zenekar legkiválóbb tagjai Székelyudvarhelyről szakadtak el Sepsiszentgyörgyre, illetve Brassóba és mégis sajnáljuk, hogy tőlünk eltávoztak.

Minden héten két izben van a rendes fürdővendégek számára ingyenes tánc- és zeneestély; de az évad multságainak középpontját mégis az Anna-bál képezte, amelyet július 24-én tartottak meg.

Erre az alkalomra a gyógytermet fenyő galyakkal díszítették és úgy a közelből, mint a távollabbi vidékről többen jöttek ide.

Mint mindenütt, úgy itt is leginkább a Bostont járták, de volt egy pár csárdás is. Voltak huszártisztek is Brassóból. A első négyest 28 pár táncolta. Az esti korzózás és konfettizés mindennapos.

Van elég csinos képiállitás is, de még eddig kevés vásárló akad és éppen ezért tombolát rendez a kiállító.

Fejér Károly színtársulata 40 taggal ma érkezett ide és 12 előadást fog tartani.

Kovács Laura is átutaztában szavaló-estélyt akart tartani, de pártolás hiányában, nem sikerült.

A római katolikusok egy kis imaházban mindég összejöhettek; a reformátusok pedig a mai napon (jul. 25.) tartottak Istentiszteletet a gyógyteremben.

A fürdőtelepen állandó gyógytár van; az orvosi teendőket pedig Dr. Safranek János hivatalos fürdőorvoson kívül, Dr. Dolecskó János és Dr. Bellák Gyula végzik; de van

még egy-két orvos fürdővendég is. A zongorateremben naponként összejönnek az ének- és zenekedvelő vendégek.

A fürdő-igazgatóság — a bizossággal együtt — gondoskodik arról, hogy a személy- és vagyonbiztonság, ugyancsak kellő rend és tisztaság legyen.

Csutak igazgató és Vas Jenő titkár előzékeny szíveséggel viseltetnek a vendégek iránt, személyváltás nélkül.

A kirándulók olykor kedves összejöveteleket rendeznek az erdő mélyén, forrás mellett, az árnyas ligetekben, ahol hus- és szalonasütés mellett vigan telik el egy-egy délután.

Szekelyudvarhelyről itt vannak: Apor F. főhadnagy, özv. Bartha Károlyné, Bod Károly és családja, Gálffy Erzs, Homolay Lajos és családja, Persián János családja, Tamás Albert és családja, özv. Török Pálné, Vas Lajosné gyermekeivel és id. Dragomán Domokos, mint bazáros.

Itt üdül Csikvármegye főispánja is kedves családjával együtt.

Kifogás alá eshetik a lakások drágasága, 1 szoba évadra 100—300 korona, a gyógy- és zenedij magassága személyenként 16 korona, továbbá a fűkút elzárása és a bérkocsik hiánya.

Ezeket a csekély bajokon pedig könnyen lehetne segíteni.

Hát segítsenek! B.

5331—909. tkvi. szám.

Hirdetmény.

A m. kir. Igazságügyminiszter 1906 évi július hó 6-án 14114/906 I. M. I. szám alatt elrendelte, hogy az

oklándi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatósághoz tartozó *Homoród szentlászló* község telekkönyvehez felvett mindazon ingatlanokra nézve, a melyre az 1886. 29; 1889. 38. és 1891. évi XVI. t.-cikk a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892. évi XXIX. t.-cikkben szabályozott eljárás és ezzel kapcsolatban a telekkönyvi bejegyzések helyesbítése fogatosítottassék. Ez okból a helyszíni eljárás a nevezett községben 1909. évi szeptember hó 3-án fog kezdődni.

Ennélfogva felhivatnak:

1. mindazok, kik a telekkönyvekben előforduló bejegyzésekre nézve okadatolt előterjesztést kívánnak tenni, hogy a telekkönyvi hatóság kiküldöttje előtt a kitűzött határnapon kezdődő eljárás folyama alatt jelenjenek meg és az előterjesztéseiket igazoló okirataikat mutassák fel.

2. mindazok, kik valamely ingatlanokhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bekebelezésére alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átírásra az 1886. évi XXIX. t.-c. 15. 18. és az 1889. évi XXXVII. t. c. 2. 6. 7. és 9. §§-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják avagy oda hassanak, hogy az átruházó telekkönyvi tulajdonos az átruházás létrejöttét kiküldött előtt szóval ismerje el és a tulajdonjog bejegyzésére engedélyt nyilvánítsa, mert különben jogaikat ezen az úton nem érvényesíthetik és bélyeg és illeték-elengedési kedvezménytől is esnek és

3. azok, a kiknek javára tényleg már megszűnt követelésre vonatkozó zálogjog vagy megszűnt egyéb jog van nyilvántartásilag bejegyezve, ugyancsak az ily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlését kérelmezzék, illetve, hogy törlési engedély nyilvánítsa végett a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert ellenesetben a bé-

lyegmentesség kedvezményétől esnek.

Az oklándi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságtól.

Okland, 1909. évi július hó 25-én.

Dr. Földes
kir. albiró.

Csodálatra méltó!

4 pár cipő csak
7 korona!

Több nagy gyár pangása következtében jöttem e csodás árhoz.

5600 pár cipő, sárga vagy fekete bőrből, számszerinti megrendeléssel, 2 pár női és 2 pár férfi fűzős cipő, összesen 4 pár csak 7 korona. Utánvétellel küldi: L. Ausubel Brakau Nr. 1. Nem tetszés esetén a pénzt visszaküldöm. Veszteség tehát nem érheti.

XXXXXXXXXXXX

Névjegyek,
Meghívók,
Eljegyzési
és Esküvői
valamint gyász-
jelentések,
ugyancsak mindenféle
könyvnyomdai és
könyvkötői munkálatok izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnek

Betegh Pál
villamos ízemre berendezett
könyvnyomdát és könyvkötő-intézetet Székelyudvarhelyen, Kossuth-utca 31. sz. alatt.
Videki megrendeléseket azonnal elintézi.

XXXXXXXXXXXX

Magyar Könyvtiteli Folyóirat

havi folyóirat a könyvtiteli ismeretek fejlesztésére. Főszerkesztők: Karpáti Béla és Trautmann Henrik. Társzerkesztők: Kuntner Róbert, Szél Jenő, Zsengeri Manó. Megjelenik minden hó első napján egy és fél innyi terjedelemben. Előfizetési ára egy évre 8 K, fél évre 4 K. Egyes szám ára 80 fillér. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IX., Meszler-utca 27. Mutatványzámat szívesen küld a kiadóhiv.

BORI!

Fernengel Gyula szekelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

IZÉL! JO KIVITEL! MÉLTÁNYOS ÁRAK!

DIVATOS ÉKSZEREK:
FÜLBEVALÓK, MARKOTÓK, NYAKÉK, GYURUK, MELLTUK ORÁK, LANCZOK, ZSUSZUK, ÉVŐESZKÖZÖK, EZÜST DISZTÁRGYAK, LEGNA GYÖBB VÁLASZTÉKA ÉS BESZERZÉSI FORRASA

ZIRNER TESTVÉREK
UTODA LISZT, HUGO
BUDAPEST, IV. VACZI-UTCA 35.
SZEMBEN A KRISTÓFTERREL! PONTOS CÍMRE ÜGYELJÜNK!
ALAPÍTOTT 1834-ben
KELLŐ BIZTOSÍTÉK MELLETT VIDEKRE IS SZÍVESEN KÜLDÖK VÁLASZTÉKOT.

SZEKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhelymegye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenként 2 szer. Előfizetési ára fél évre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi Ien
legjobb magyar gyártmányú díszlevélpapírok. Ezeket kívül közönséges és finom, színes és virágos levélpapírok és borítékok, levél-kártyák, gyász- Képes levelezőlapok 20-féle helybeli felvétel. levélpapírok stb. Nagy választék tájképes, virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDES

Mindenféle színű, nagyságu, súlyú és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima levélpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, csomagoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrő-papírok, torta- és befőző-papírok, könyvkötő papírok és papírkülönlegességek. Kártyapapírok.

Lemez-papírok minden súlyban. hangjegypapírok. Sorvezetők.

Írők, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, rajzminták, szépírási és rondírási minták. Olcsó legyező-faldiszek, klozet-papírok, szivarkahüvely, szivarka és névjegytárcák. Dohány- és szivartárcák bőrből és fémből. Bortárcák, pénzes-érsények, okmány és írománytáskák.

Szekelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház)

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acéltollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszáraz, dísz-tollszáraz. Írók, fekete, színes és másoló-írók, notes írók, csavarírók (crayonok), zsebírónok, csavarírónok, íróvédők, író-heggyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fájelző kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztító, bronz-

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurók, hegedű-iskola, hegedű alkátrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Dancoló-sípek és rímák. Monogrammok fehérnemű és levélpapírrajzra. Kézi nyomda: Különböző bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyak. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémből, érdészkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjúsági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes Magyar Könyvtár. A szekelyudvarhelyi középiskolákban és a városi és megyei elemi népiskolákban használatban levő összes tankönyvek rak-tára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek, főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másoló-könyvek, bevásárló könyvek, zsebkönyvek (notesek), pénztártömbök (Block), bárcá és szelvénykönyvek.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák, tolltokok, itató-deszkák, olaj- és zfesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, tollállványok, szivacs- és szesze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szőnyegszögek, képesek stb.

Postatakarékpénztári chekk-clearing szám a 10.489

Betegh Pál villam-motoros könyvnyomdát és könyvkötő-intézetéből Székelyudvarhelyt. 1909.